

Kungälv kommun

kommun@kungalv.se

Beslut

efter riktad tillsyn i Thorildskolan i Kungälv kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kungälvskommun att senast den 28 november 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristerna avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Rektorn ska se till att när det gäller särskilt stöd ska insatta åtgärder följas upp och utvärderas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att samtliga elever har en studiemiljö som präglas av och studiero.
- Rektorn ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. I detta ingår att det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.

Förutsättningar för utbildningen

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att elevhälsan främst används förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Bedömning

Under våren 2018 inkom uppgifter samt enskilda anmälningar till Skolinspektionen om missförhållanden på Thorildskolan som gällde undervisningen, tryggheten och studieron och arbetet för att motverka kränkande behandling. Med anledning av detta, och mot bakgrund av att Thorildskolan vid tillsynen våren 2015, förelades vid vite inom majoriteten av de tillsynade områdena, beslutade Skolinspektionen att genomföra en riktad tillsyn gällande områdena: *Undervisning och lärande, Extra anpassningar och särskilt stöd, Betyg och bedömning, Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, Förut-*

sättningar för utbildningen (Elevehälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete), samt Styrning- och utveckling av verksamheten. Besöken i skolan ägde rum den 17 och 27 april 2018. Vid tillsynen intervjuades elever i grundskolans årskurser 7-9, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn. Skolinspektionen genomförde också flera lektionsobservationer och dokumentstudier. Den 16 maj 2018 genomfördes en kompletterande telefonintervju med rektorn.

Skolinspektionen konstaterar efter riktad tillsyn att det på Thorildskolan finns brister inom flera områden som har en väsentlig betydelse för elevernas lärande. Bristerna omfattar bland annat arbetet med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd och med att följa upp effekterna av åtgärdsprogram. Därutöver har brister identifierats i skolenhetens arbete med att tillförsäkra eleverna en studiemiljö som präglas av studiero och när det gäller det målinriktade arbetet för att förhindra kränkande behandling av elever. Det finns på Thorildsskolan också brister som gäller elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Bristande studiero i kombination med att elever som kan vara i behov av särskilt stöd, inte får det, och att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete inte är fungerande, medför betydande risker för att en stor mängd elever påverkas i sitt lärande på ett negativt sätt.

Utredningen har visat att flera av de ovannämnda bristerna har tillåtits uppstå på nytt efter Skolinspektionens uppföljningsbeslut (2016) när det gäller regelbunden tillsyn av Thorildskolan, vilket Skolinspektionen anser är anmärkningsvärt.

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande brister i arbetet med elever i behov av stöd vid Thorildskolan, vilket medfört att elevers behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds och att särskilda stödåtgärder inte följts upp. I Skolinspektionens utredning framkommer att ingen av de intervjuade kan säga om skolenhetens rutin för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd är känd för och följs av samtliga lärare. Tvärtom menar representanter för elevhälsan att det varierar bland lärarna om de känner till rutinen och likaså om lärarna följer den. Som exempel anges att lärarna inte alltid anmäler till elevhälsan att en utredning av elevers behov av särskilt stöd behövs, när vidtagna extra anpassningar för elever inte gett önskad effekt. Det finns vidare brister i enhetens arbete med att dokumentera och att följa upp de extra anpassningar som genomförs. På grund av övergången från ett digitalt verksamhetssystem till ett annat har dokumentationen och uppföljning av vidtagna extra anpassningar till viss del fallerat. Elevhälsan liksom rektor berättar att information om vidtagna extra anpassningar för elever kan saknas/ha gått förlorad eftersom de inte förts över från det gamla till det nya verksamhetssystemet eller inte förts in i systemet alls av lärare som nu slutat på skolan. Att detta inte bara är en risk utan en realitet har visat sig vid Skolinspektionens

granskning av elevakter för elever som har haft betyget F (och därmed inte uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås) i ett eller flera ämnen flera terminer i följd. För majoriteten av dessa elever saknas uppgifter om vidtagna extra anpassningar liksom, även där uppgift om extra anpassningar finns, om uppföljning därav. Det finns för dessa elever heller inga utredningar av elevernas behov av särskilt stöd. Det är enligt Skolinspektionen högst sannolikt att anmälan till elevhälsan för skyndsamt utredning av elevernas behov av särskilt stöd i dessa fall inte skett, om det visat sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte varit tillräckligt.

Skolinspektionens utredning visar också att elevers behov av särskilt stöd som anmälts till elevhälsan, inte utreds skyndsamt. Skälet till detta anges vara mängden elevärenden som anmäls till elevhälsan för utredning i förhållande till elevhälsans nuvarande kapacitet. Utredningar hinns inte med på ett tillfredställande sätt, vilket lett till att det bildats en kö av ärenden. I verksamheten saknas en översikt över hur många elever som är anmälda till elevhälsan och ingen av de intervjuade kan ange hur många det är. Lärare ger uttryck för att det saknas en transparent process om vad som händer när elevärenden anmäls till elevhälsan och de får inte önskvärd återkoppling om hur ärendena hanteras och det kan dröja flera månader innan åtgärder vidtas.

Av Skolinspektionens utredning framgår även att det saknas en översikt över vilka åtgärdsprogram som är aktuella och när dessa ska följas upp, och varken elevhälsan eller rektorn har den kännedomen. Att det finns åtgärdsprogram som inte följs upp bekräftas även av Skolinspektionens dokumentstudier. Därutöver har en del upprättade åtgärdsprogram inte förts in i det digitala elevhälsosystemet, och det saknas i verksamheten kännedom om var dessa åtgärdsprogram finns tillgängliga. Rektor uppger dock att åtgärderna enligt dessa åtgärdsprogram vidtagits.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det finns omfattande brister i skolenhetens arbete med elever i behov av stöd. Det är anmärkningsvärt att det är så dålig ordning i dokumentationen att elevärenden "faller mellan stolarna" och att ingen av de ansvariga har överblick över vilka elever som har extra anpassningar och särskilt stöd.

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas

upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. I skollagen anges vidare att åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Enligt förarbetena till skollagen är det inte möjligt att ange någon tidsgräns för hur länge stöd bör ges i den ordinarie undervisningen innan en anmälan till rektorn ska göras. Tidpunkten för detta måste avgöras i varje enskilt fall. Om en elev efter en tids stöd fortfarande inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås är det viktigt att stödinsatserna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov. Om stödet trots detta inte är tillräckligt bör frågan om elevens behov av särskilt stöd anmälas till rektorn. Det finns dock fall där särskilt stöd kan behöva sättas in relativt omgående, exempelvis om det stöd som ges inom ramen för den ordinarie undervisningen inte är tillräckligt för att en elev ska lära sig läsa. Det kan också finnas situationer där läraren omedelbart kan bedöma att det stöd som kan tillhandahållas i den ordinarie undervisningen inte kommer att vara tillräckligt. Så kan t.ex. vara fallet med en elev vars funktionsnedsättning ger upphov till ett behov av betydande anpassningar. Detsamma kan gälla en elev med andra svårigheter, vilka kräver betydande anpassningar som inte kan hanteras inom ramen för den ordinarie undervisningen (prop. 2013/14:160, s. 24-25).

Skolenhetens rutiner för arbetet med stöd följs inte alltid och fungerar inte fullt ut

Vid intervju med rektorn uppger hen att de på skolan följer de nationella riktlinjerna för arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Det innebär att lärarna ansvarar för att tillhandahålla extra anpassningar, och om eleven har vidare behov av stöd ska respektive lärare ta kontakt med specialpedagog eller rektor. Rektorn säger att han förutsätter att personalen känner till arbetsgången. Det finns ett dokument för skolenheten som anger hur arbete med extra anpassningar och särskilt stöd ska gå till, men enligt representanterna för elevhälsan varierar det om och hur väl lärarna känner till den upprättade rutinen och det finns också en variation när det gäller hur lärarna praktiskt följer gällande rutin. De säger vidare att det heller inte är säkerställt att nyanställd personal har kännedom om rutinen. Detta eftersom det inte är säkert att information om rutinen har delgetts all personal.

Vid intervjuer med lärare, elevhälsa och rektor framkommer att extra anpassningar ska dokumenteras och följas upp i skolenhetens verksamhetssystem och att respektive mentor ansvarar för att extra anpassningar dokumenteras och följs upp. I intervju med lärare berättar de att de under arbetslagstid går in och tittar över dokumentationen av extra anpassningar och att detta för ett arbetslag senast gjordes i mars månad (2018). De uppger vidare att de inte har insyn när det gäller hur arbetet fungerar på övergripande nivå och därmed vet de inte hur arbetet med att dokumentera extra anpassningar fungerar för andra lärare.

Arbetet med att dokumentera och följa upp extra anpassningar i verksamhetssystemet är enligt rektorn i en övergångsfas eftersom det gamla verksamhetssystemet nyligen bytts ut mot ett nytt, och han säger att han inte fullt ut har kontroll över hur arbetet

fungerar. Rektorn uppger att han dock är medveten om att alla extra anpassningar inte har förts in där. Det kan finnas extra anpassningar i det gamla verksamhetssystemet, som inte förts över i det nya, eller så kan det vara så att de extra anpassningarna inte är dokumenterade alls.

Representanterna för elevhälsan beskriver att det har uppstått ett "glapp" när det gäller lärarnas dokumentation av de extra anpassningarna. Glappet består bland annat av att mentorerna (som ansvarar för att dokumentera extra anpassningar i verksamhetssystemet) kanske inte har kunskap om de extra anpassningarna som genomförs, bland annat eftersom många lärare har slutat på skolan. På så vis kan information om extra anpassningar ha gått förlorad när lärare har slutat på skolan och de extra anpassningarna inte har förts in i verksamhetssystemet. Eleverna har på så vis "fallit mellan stolar" vid lärarbyten. Därutöver, säger representanterna för elevhälsan, saknas åtkomst till det tidigare verksamhetssystemet och en del lärare kan därtill ha egna anteckningar "vid sidan om som gäller extra anpassningar".

Rektorn säger i intervju att det är rimligt att tro att omständigheterna att det skett många lärarbyten och att flera personer i elevhälsan har slutat på skolan påverkat efterlevnaden av rutinerna för arbete med extra anpassningar och särskilt stöd negativt. Rektor uttrycker emellertid i sammanhanget att han inte vet om dessa omständigheter har fått genomslag för de enskilda eleverna som haft betyget F under flera terminer i följd utan att anmälas till elevhälsan.

Elevers behov av särskilt stöd utreds inte skyndsamt

I samband med tillsynsbesöket har Skolinspektionen granskat betygskatalogen för årskurserna 7-9. Av betygskatalogen framgår att det finns ett antal elever som hade betyget F i ett eller flera ämnen vårterminen 2016. Flera av eleverna hade F i betyg i samma ämnen, och fler därtill, även höstterminen 2017. Skolinspektionen har granskat elevakterna för åtta av de sistnämnda eleverna (som nu går i årskurs 8 och 9) och i samband med det ställt frågor till en representant för elevhälsan om arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd för eleverna. Av dokumentgranskningen och intervjun med representanten framkommer följande:

Av de granskade elevakterna framgår att det för tre elever finns en utredning om behovet av särskilt stöd och ett upprättat åtgärdsprogram. De åtgärdsprogram som finns saknar en dokumenterad uppföljning av åtgärderna, vilken skulle ha skett enligt däri angivet datum. För resterande elever saknas utredningar om behovet av särskilt stöd. För dessa elever finns heller inget upprättat åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. Två elever har dokumenterade extra anpassningar, samtidigt som dokumenterade extra anpassningar saknar uppföljning. Representanten för elevhälsan säger att hen, utöver vad som framkommer i dokumentationen i verksamhetssystemen, inte kan ge svar på om de elever som inte har särskilt stöd eller dokumenterade extra anpassningar, har eller har haft extra anpassningar.

Det framkommer i intervjuer med elevhälsa och lärare att om eleverna inte når kunskapskraven så prövar lärarna i första hand arbete med extra anpassningar och när

dessas inte hjälper så görs en anmälan om utredning av elevens behov av särskilt stöd till elevhälsan. Representanterna för elevhälsan säger att det varierar mellan lärarna om de faktiskt anmäler eller inte anmäler elevärenden till elevhälsan när de upptäckt att arbete med extra anpassningar inte gett önskad effekt. Rektor säger att han inte vet i hur hög grad lärarna anmäler elever med eventuellt behov av särskilt stöd till elevhälsan. Han säger också att det säkert är så att om man gräver i det så skulle man hitta fler elever i behov av särskilt stöd än vad som i nuläget anmäls. Rektor uppger att han följer den sammantagna utvecklingen på skolan och att han vet att det finns många elever med F i betyg som inte anmäls till elevhälsan och att det kan vara så att det finns elever som blir kvar i extra anpassningar för länge.

Rektor uppger att det på skolan finns många elever i varje klass som har F i betyg i några ämnen, och att det först och främst är varje lärares uppgift att arbeta med dessa elever. Elevernas behov matchar inte skolans tillgång till resurser för att utreda och tillhandahålla särskilt stöd, vilket innebär att det inte går att utreda alla ärenden, säger rektorn vidare.

Representanterna för elevhälsa och rektor uppger att elevhälsan inte kan tillgodose kravet på att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. En representant för elevhälsan säger att elevhälsan inte hinner med att göra de utredningar som behövs i förhållande till antalet anmälda elevärenden. Rektor uppger att han vet att situationen är ansträngd när det gäller antal elever som har behov av utredningar och att situationen inte är tillfredställande. Rektor säger att det för närvarande finns tillgång till två personalresurser med specialpedagogisk kompetens och att deras tid är begränsad, vilket innebär att de inte har förutsättningar att hinna med samtliga elevärenden där utredning behövs. Rektor säger att det finns behov av fler personer som kan genomföra utredningar och att det skulle behöva anställas en specialpedagog utöver de resurser med specialpedagogisk kompetens som är anställda i dagsläget. I nuläget bildas det en kö av elevärenden och trots att rektor inte vet hur många elever som finns i kön, så uppger han att det går långsamt med vissa utredningar, och rektor bedömer att skolan inte kan leva upp till kravet om skyndsamt utredning. Lärare säger i intervju att det tar lång tid innan de får respons från elevhälsan efter att de skickat en pedagogisk kartläggning till elevhälsoteamet (I elevhälsoteamet ingår bland annat representanter från elevhälsan, studie- och yrkesvägledaren och rektor). Det kan ta flera månader mellan att lärarna skickat in ärendet till elevhälsan och att åtgärd vidtas. De säger också att det inte alltid är tydligt vad som händer med elevärendena, eftersom lärarna får bristande återkoppling från elevhälsan. Flera av lärarna uttrycker en önskan om en synlig arbetsprocess om vad som sker när elever anmäls till elevhälsan och de säger att alla arbetslag har ärenden där återkoppling från elevhälsan saknas. Lärarna uttrycker att elevhälsoteamet sitter i sitt sammanhang och att information inte når ut till lärarna om vilket arbete som sker inom detta team. Flera av lärarna beskriver att det har varit stor omsättning av personal både i elevhälsoteamet och i skolledningen, och att detta inneburit att rutinerna som gäller arbete med extra anpassningar och särskilt stöd har blivit lidande.

Majoriteten av representanterna för elevhälsan säger i intervju att de inte har en gemensam bild av hur många elevärenden som är anmälda till elevhälsan och hur dessa han-

teras för närvarande. De uppger att de, vid tiden för tillsynen, inte har haft några elevhälsoteamsmöten på flera veckor och därför saknar de en gemensam bild av hur många anmälda elevärenden det rör sig om.

Skolenhetens arbete med att följa upp åtgärdsprogram brister

Representanterna för elevhälsan berättar att tidigare delades ansvaret för åtgärdsprogrammen upp mellan specialpedagogerna på skolan och åtgärdsprogrammen dokumenterades i ett digitalt elevhälsosystem. Eftersom dessa nu slutat kan uppföljningen av "gamla" åtgärdsprogram brista. En av representanterna för elevhälsan säger att hen håller på att sammanställa en översikt över vilka elever som har åtgärdsprogram och när dessa ska följas upp. Detta i syfte att skapa en gemensam översikt över vilka åtgärdsprogram som är aktuella på skolan. Vidare uppger representanterna för elevhälsan att en tidigare specialpedagog, tillika tillförordnad rektor, inte förde in "sina" åtgärdsprogram i det digitala elevhälsosystemet. De åtgärdsprogrammen kan därför finnas på "andra ställen". Representanterna för elevhälsan säger att de inte vet var dessa åtgärdsprogram finns tillgängliga. Rektor säger att han utgår från att stödåtgärderna genomförs, men uppger samtidigt att det för närvarande saknas en helhetskoll över vilka åtgärdsprogram som är aktuella och när uppföljningar av dessa ska genomföras. Rektor säger vidare att alla ärenden ska vara överlämnade från de specialpedagoger som har avslutat sin anställning på skolan till nuvarande personal, men att det också kan finnas ärenden som har "fallit mellan stolar". Vid kompletterande intervju med rektorn uppger denne som kommentar till elevhälsans uppgifter om att åtgärdsprogram har kommit bort, att åtgärder kopplade till eleverna har vidtagits, men att det kan saknas åtgärdsprogram och att dessa inte har kommit in i det gemensamma digitala elevhälsosystemet.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Studiero

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Thorildskolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av studiero. Det finns elever på Thorildskolan som inte ges förutsättningar att kunna koncentrera sig i sitt skolarbete. Detta beror bland annat på att det är oro och stökigt i många klasser och att det varierar bland lärare hur de kan upprätthålla studiero. Det är främst när det är vikarier eller nya lärare som undervisar som studieron inte upprätthålls, även om ordinarie lärare inte heller

alltid lyckas upprätthålla studieron. Elever och lärare beskriver undervisningssituationer som består av kaos, spring och skrik i klassrummet och att det förekommer lektioner som blir helt förstörda. Andra beskrivningar ges av att det förekommer lektioner som inte fullt ut präglas av studiero, men att situationen under vårterminen 2018 är bättre i jämförelse med föregående terminer och framförallt i jämförelse med höstterminen 2017. Vid Skolinspektionens lektionsbesök observeras en undervisningssituation där studieron inte upprätthålls och där det förekommer skrik av bland annat könsord och elever som lyfter varandra i lektionssalen utan att lärare ingriper och lyckas upprätthålla studieron. Av utredningen framgår att det på skolan finns gemensamma förhållningssätt för att upprätthålla studieron, men att alla lärare inte känner till och använder sig av dessa samt att skolans ordningsregler, vilket innebär att studieron inte upprätthålls vid många av lektionerna. Rektor och elevhälsan har heller ingen överblick över hur studieron är på skolenhetsnivå även om punktinsatser har satts in i några klasser.

Skollagen anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Studieron varierar och är i många fall bristande

Elever säger i intervju att det varierar om de kan koncentrera sig på lektionerna och om de präglas av studiero eller inte. När det inte är studiero beskriver eleverna att när det är som värst springer elever runt i klassrummet, sätter på "konstig" musik på sina mobiler eller datorer eller så springer elever runt och skriker. Ibland kommer det också in elever från andra klasser och stökar runt. Då förekommer det att det blir konflikter mellan eleverna i klassen och de elever som kommer in och stör, särskilt när eleverna i klassen ber de elever som inte ska vara på lektionerna att gå ut. Det har till och med lett till bråk, säger någon elev. Eleverna berättar att det oftast blir rörigare när eleverna ska arbeta med praktiska eller egna uppgifter. Situationer beskrivs också med att när det är som värst så har elever dragit ner en sladd från taket i klassrummet så att taket har gått sönder. Vidare beskriver eleverna att elever pratar högt och inte bryr sig om vad läraren säger.

Eleverna uppger i intervju att det varierar hur ofta det inte är studiero och olika elevgrupper ger olika bilder av hur frekvent problematiken förekommer. I flera elevgrupper säger eleverna att det har varit stökigare under tidigare terminer, men att det nu är lugnare i klassrummen i jämförelse med hur det har varit tidigare. Det förekommer dock fortfarande att hela lektioner präglas av mycket oro, och i en del fall kaos, och att hela lektioner blir förstörda, säger elever som representerar flera olika klasser. Andra elever säger att det är lugnt på en del lektioner, samtidigt som det är stökigt på andra. Elever i någon årskurs säger att det denna termin (våren 2018) inte förekommer att hela lektioner blir förstörda på grund av att studieron inte fungerar.

Hur studieron fungerar beror enligt eleverna på vilka lärare som undervisar. När eleverna har vikarier - då kan det bli stökigt, säger eleverna. Eleverna berättar att de har bytt lärare väldigt ofta och det har blivit stökigt då också, även om situationen då inte

handlar om att vikarier undervisar. Någon elev uppger att "stöket" är beroende på både lärare och elever, och ger exempel på en elev i hans klass som får alla att prata (om annat än undervisningen). Eleven säger också att i hans klass är någon lärares lektioner alltid stökiga. Det händer ofta att detta stök pågår hela lektioner. Eleven tillägger att det alltid är kaos på vissa lektioner. En annan elev uttrycker att eleverna har olika mycket respekt för olika lärare och att det blir rörigare när de har vikarier. Eleverna uppger att vissa klasser har ständiga vikarier i en del ämnen och att det då alltid blir stökigt i klassrummet.

Eleverna säger att vissa lärare är väldigt tydliga och andra inte när det gäller att upprätthålla studieron. Eleverna ger olika bilder om de inom ramen för de olika klasserna har pratat om gemensamma regler för att främja studiero. En del elever säger att de inte har tagit upp sådana frågeställningar, samtidigt som andra säger att de gjort det till viss del. Ytterligare elever säger att de har tagit upp frågan i klassen, men att det inte hjälper för att förbättra studieron.

Eleverna berättar att det finns ordningsregler på skolan och att dessa exempelvis innebär att eleverna inte får ha jacka på sig i klassrummet, att eleverna ska lämna in telefoner, att de inte ska ta med mat till lektionerna och att de ska räcka upp handen. Eleverna berättar att lärarna upprätthåller reglerna i olika grad eller inte alls. Det finns enligt eleverna lärare som påminner om hur eleverna ska bete sig på lektionen, samtidigt som vissa lärare inte verkar orka ta i konflikter. Andra elever säger att vikarier inte känner till skolans regler, men att ordinarie lärare "har koll". I vissa klasser är det OK att ha jacka på sig, säger några av eleverna. När det gäller användande av mobiltelefoner är det olika bland olika lärare om eleverna får använda dem, uppger eleverna. På vissa lektioner följs regeln att man inte får ha sin mobiltelefon, men inte på andra.

Skolinspektionen har i samband med den riktade tillsynen observerat fyra lektioner. Vid tre av dessa framkommer inget annat än att studieron upprätthölls. Vid en lektion som genomförs av en vikarierande lärare framgår att studieron inte är fungerande. Under lektionen förekommer oro i samband med undervisningen när eleverna ska komma igång med sina uppgifter och när de ska genomföra dem. Bland annat förekommer det att elever vandrar runt i lektionssalen, att de lyfter varandra och skriker högt. När eleverna ska arbeta i angränsande grupper varierar det hur studieron fungerar och de elever som efterfrågar hjälp noteras inte av den vikarierande läraren.

Lärare säger i intervju att hur studieron fungerar är beroende på vilken lärare som undervisar och att studieron fungerar varierande i olika klasser. En lärare som undervisar i många klasser säger att det är väldigt stökigt i vissa klasser. En del lärare uppger att de inte har problem med studieron överhuvudtaget. Några av lärarna berättar att det finns problem med studieron i en specifik klass och att eleverna mår dåligt av detta. Lärarna har samverkat kring klassen i arbetslaget – de arbetar bland annat med en gemensam undervisningsstruktur och gemensam placering av eleverna och de har anmält problematiken med klassen till elevhälsan. När det är som värst med studieron i klassen förekommer skrik, spring och konflikter, berättar en av lärarna. Lärare uppger att skolledningen vid uppstartsdagarna i höstas tog upp gemensamma förhållningssätt för att upprätta studiero, men att de lärare som börjat på skolan senare (vilket är många)

kan ha missat denna information. På arbetslagsmötena pratar lärarna om vad som fungerar för att främja studiero i de olika klasserna. Till exempel finns en gemensam regel om att eleverna ska lämna in sina mobiltelefoner. En av lärarna säger dock att "lärare är individer", och kanske inte följer de överenskomna reglerna.

På frågan hur skolledningen följer upp studieron, säger en lärare att skolledningen och elevhälsan är involverade i arbetet kring en specifik klass. Representanterna för elevhälsan säger att de har "haft uppe de klasser de har haft uppe" och uttrycker att elevhälsan inte har en samlad överblick av hur studieron ser ut på skolan. Även rektorn säger att han inte fullt ut kan säga hur det ser ut med studieron på enhetsnivå. Han har inte systematiskt följt upp detta. Rektor säger att han har sett i vilka klasser det inte fungerar med studieron, men samtidigt vet han inte hur det ser ut på varje enskild lektion och vilka lärare det gäller. Rektor säger vidare att tidigare har det på skolan funnits vikarier som inte har fungerat, men att personal nu har bytts ut mot behöriga lärare. Tidigare var det "bottennivå" i vissa klasser när det gäller studieron till skillnad från nu när det generellt är bra, säger rektorn. Rektor säger vidare att de på skolan har genomfört punktinsatser genom att exempelvis föra över resurs till en specifik klass. I en annan klass har man flyttat på en elev som kränkt andra elever.

Rektor uppger att han har fått indikationer på att alla lärare inte håller sig till de överenskomna ordningsreglerna.

Åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Thorildskolans målinriktade arbete mot kränkande behandling. Utredningen visar att det på skolan saknas en struktur och gemensamma rutiner för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Det finns ett färdigt utkast till likabehandlingsplan för läsåret 2017/18 som Skolinspektionen mottagit inför den riktade tillsynen, men som enligt uppgifter från rektor och elevhälsa inte är beslutad och implementerad bland skolans personal och elever. I utkastet till likabehandlingsplan anges att det saknas en gemensam grund för kränkningsärenden, att den senaste antagna likabehandlingsplanen (som omfattar läsåret 2016/17) inte heller var känd och förankrad bland skolans personal och elever och den senaste kartläggningen (från januari 2017) av hur eleverna upplever tryggheten på skolan, visar att tio procent av eleverna inte är trygga. I dokumentet framkommer också att elever upplever rädsla inför både elever och personal samt att en stor andel elever inte upplever att skolans personal tar signaler om kränkningar på allvar. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att det på skolenheten inte bedrivs ett målinriktat arbete mot kränkande behandling, och att en aktuell plan mot kränkande behandling saknas, då det varit känt för skolledningen hur resultatet av den förra kartläggningen i januari 2017 såg ut och de uppgifter som fanns i utkastet till plan om att den förra planen inte var känd och implementerad bland personal och elever. Vissa av lärarna och eleverna saknar också kunskap om rutiner för anmälan av kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Huvudmannen ska därvid se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling samt se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Det saknas ett fungerande systematiskt arbete för att motverka kränkande behandling

I samband med den riktade tillsynen tog Skolinspektionen emot *Plan för åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling, Thorildskolans grundskola*. I intervjuer med elevhälsa och rektor säger de att planen endast utgör ett utkast och att den skulle gälla läsåret 2017/18, men att planen inte är antagen. En av representanterna för elevhälsan säger att hen fick uppdraget att revidera planen inför läsåret och att detta genomfördes. Efter att den reviderade planen skickades till rektor vid höstterminen 2017, har ingenting hänt. Representanterna för elevhälsan säger att den planerade kartläggningen av elevernas trygghet, som skulle ha genomförts i januari (2018), inte har gjorts. Rektor uppger att "den nya likabehandlingsplanen" arbetades fram under hösten (2017) och att implementeringen av den därefter föll. Rektor säger att planen finns, men att den inte är förankrad hos lärarna och eleverna och att en kartläggning av elevernas trygghet inte har gjorts i januari 2018 enligt planen. Däremot har eleverna svarat på den så kallade GR-enkäten och på Skolinspektionens enkät, men resultaten har inte gått igenom.

I utkastet till likabehandlingsplan *Plan för åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling, Thorildskolans grundskola* anges att det saknas en gemensam grund för kränkningens ärenden, att den senast antagna likabehandlingsplanen (som omfattar läsåret 2016/17) inte är känd och förankrad bland skolans personal och elever samt att den senaste kartläggningen (från januari 2017) av hur eleverna upplever tryggheten på skolan, visar att tio procent av eleverna inte är trygga. I dokumentet framkommer också att det finns elever som upplever rädsla inför både andra elever och personal samt att en stor andel av eleverna inte upplever att skolans personal tar signaler om kränkningar på allvar. Lärarna uppger i intervju att de inte känner igen uppgifterna i utkastet till likabehandlingsplan (2017/18), och de uttrycker att de undrar vem som står bakom uppgifterna.

Elever säger i intervju att om de själva skulle uppleva eller bevittna kränkande behandling skulle de nog vända sig till någon av sina lärare. Att detta skulle vara rätt väg att gå har inte uttalats tydligt på skolan, säger eleverna. Eleverna uppger att de inte gått igenom tillvägagångsätt, utan istället har de exempelvis fått veta hur de ska göra genom förälder eller så gör de på samma sätt som vid en tidigare skola. Några elever säger att de känner till elever som har tagit upp frågor om kränkande behandling med lärare och att lärarna inte gör någonting. Någon elev uttrycker att: "Man får ta upp saken flera gånger så de verkligen lyssnar". Några av eleverna säger att de pratar om hur de ska vara mot varandra på förekommen anledning, exempelvis om någonting händer i klassrummet. Andra elever säger att de inte alls har tagit upp frågeställningarna. Eleverna säger att de inte känner till skolans plan mot kränkande behandling och att de

visserligen har fått fylla i enkäter om hur de upplever trygghet, men att de inte fått någon respons om resultaten. Eleverna uppger också att de inte känner till några åtgärder som har vidtagits på skolan för att arbeta med tryggheten.

Lärare säger i intervju att skolans likabehandlingsplan längre tillbaka brukade tas upp vid APT (arbetsplatsträff), men detta har inte gjorts de senaste åren. De berättar vidare att revideringen av planen aldrig blev klar i höstas. Därför har de inte gått igenom planen med eleverna detta läsår. Lärarna resonerar om att kommunen har något system för anmälningar om kränkande behandling som de inte är bekanta med mer i detalj. De säger att de efterlyser en tydlig rutin eftersom detta inte finns nu. Andra lärare säger att det finns en tydlig rutin för vad som gäller vid kränkande behandling (i tidigare versioner av skolans likabehandlingsplan) och att de tror att alla lärare följer den. Lärarna säger att de hoppas att det inte förekommer kränkningar som inte anmäls till rektorn på grund av att rutinen är oklar.

En av elevhälsans representanter uppger att det anmäls få kränkningsärenden och att det säkert kan förekomma mer kränkningar än vad som anmäls.

Rektor säger att på grund av stor omsättning av personal har rutinen för hantering av kränkande behandling inte nått ut till samtlig personal. Rektor uppger att han inte sett att personalen har underlåtit att anmäla. Det kan hända att man kanske "glömt" själva anmälan, men att man ändå vidtagit åtgärder, säger han vidare. Rutinen har inte lyfts på sistone, och särskilt inte med ny personal, säger rektor.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan på Thorildskolan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Bedömningen görs mot bakgrund av att skolans elevhälsoteam inte har bedrivit något gemensamt förebyggande och hälsofrämjande arbete sedan vintern 2017/18. Det framkommer också uppgifter att det har varierat hur väl elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete har fungerat sedan arbetet först kom igång efter Skolinspektionens tillsyn från 2015, och att det beror på att skolledningen inte har givit tydliga riktlinjer för hur elevhälsans arbete ska bedrivas. Under våren 2018 pågår ett planeringsarbete för att få till stånd ett förebyggande och hälsofrämjande arbete till läsåret 2018/19. Detta

ändrar dock inte Skolinspektionens bedömning att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete brister.

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276-277) anges att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv. (...) Arbete med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I förarbetena anges vidare att de mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som t.ex. arbetet mot kränkande behandling och undervisningen om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning m.m. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor.

Elevhälsan arbetar inte förebyggande och hälsofrämjande som en samlad resurs

Elevhälsans team består vid tidpunkten för den riktade tillsynen av en skolsköterska, en kurator, en resurspedagog och en speciallärare. I elevhälsan finns också tillgång till en psykolog. Rektor säger att det även finns behov av en specialpedagog som arbetar direkt i elevhälsan.

Majoriteten av representanterna i elevhälsan säger att de inte, som en samlad resurs, bedriver ett sammanhållet förebyggande och hälsofrämjande arbete på skolan. Någon av dem säger att elevhälsoteamet inte är en samarbetad grupp i nuläget. En annan representant säger att de tidigare har arbetat tvärprofessionellt i elevhälsoteamet, men att detta inte gäller nu. Hen uppger att de olika professionerna istället arbetar "som öar". Flera av representanterna för elevhälsan berättar att det planerade förebyggande och hälsofrämjande arbetet rann ut i sanden i och med att den biträdande rektor som ledde elevhälsoteamet avslutade sin anställning. De tillägger att det förelåg olika syn i den dåvarande skolledningen (rektor och två biträdande rektorer) när det gäller vad elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete innebär. De säger vidare att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kom igång efter förra tillsynen (2015), men att detta sedan "har gått upp och ner". Arbetet har inte varit strukturerat och en tydlighet har saknats när det gäller hur arbetet ska bedrivas. Flera av representanterna för elevhälsan säger att det inte finns några riktlinjer från ledningen när det gäller hur elevhälsan ska arbeta som samlad en resurs.

Flera av representanterna för elevhälsan beskriver svårigheter och problematik som uppstått genom personalbyten – både inom elevhälsan och i skolledningen.

Rektorn uppger att ett förebyggande och hälsofrämjande arbete saknats sedan i vintras (2017/18) bland annat på grund av att den biträdande rektor som ansvarade för arbetet slutade på skolan. Rektor säger att det ligger en del sanning i representanterna för elevhälsans uppgifter om att det inte har funnit någon tydlig styrning av arbetet i elevhälsan. På grund av detta delegerar rektor inte längre styrningen av elevhälsans arbete. Rektor säger också att det tar tid för att få till stånd ett fungerande elevhälsoarbete, och att det saknas vissa funktioner i elevhälsan i nuläget. En färdigutbildad specialpedagog saknas och ledningsresursen har minskat, samtidigt som det finns många områden på skolan att arbeta med. Rektor säger att han ser det som att arbetet nu går in i en ny fas. Planering för elevhälsans kommande förebyggande och hälsofrämjande arbete pågår under våren (2018), uppger rektor. Han berättar att möten med elevhälsan och arbetslagsledare hålls för att få igång ett förebyggande arbete. En ny modell för hur elevhälsan ska samverka med lärarna ska implementeras till fullo i höst, men elevhälsan arbetar redan "light" med detta, uppger rektorn. Rektorn säger vidare att det i nuläget inte finns en konkret plan för elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete, men en plan ska arbetas fram för kommande läsår (2018/19).

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Helena Boëthius
Enhetschef
Signerat av: Helena Boëthius

X Katrin Söderlind

Katrin Söderlind
Utredare
Signerat av: Katrin Söderlind

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Thorildskolan

Bilaga 1: Fakta om Thorildskolan

Thorildskolan är en kommunal grundskola som ligger i Kungälv kommun. Skolan erbjuder utbildning i grundskolans årskurser 7 till 9. Skolan har drygt 440 elever enligt Skolverkets statistik. Skolan leds av en rektor som stöd i ledningsarbetet också har en biträdande rektor.